

Nationaal Park Drents-Friese Wold

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Uniek en grenzeloos

Het Nationaal Park Drents-Friese Wold is een grandioos, uitgestrekt natuurgebied op de grens van Friesland en Drenthe. Na de Veluwe is het Drents-Friese Wold het grootste aaneengesloten bosgebied van Nederland. Heide, stuifzand, vennen en veen vormen er de krenten in de pap. Bovendien liggen binnen de grenzen van het nationaal park terreinen die tot natuurgebieden worden ontwikkeld. Een groot deel van de natuurgebieden in Nationaal Park Drents-Friese Wold is eigendom van natuurbeschermingsorganisaties, zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Stichting Het Drentse Landschap. De Maatschappij tot Weldadigheid en enkele particulieren hebben eveneens een aantal terreinen in eigendom.

Een van de belangrijkste kenmerken van het Drents-Friese Wold is de grote afwisseling. Dat heeft vooral te maken met de verschillen in de bodem. Venige dopheidevelden in het Wapser- en Doldersummerveld en stuifzand in het Aekingerzand zijn twee uiteenlopende natuurtypen met heel verschillende bodems. De levensadars van het nationaal park zijn de beekdalen van de Tilgrup en de Vledder A. De bovenloop van de Vledder A en een deel van de Tilgrup zijn vrijwel geheel gerestaureerd. Hier kan het water zijn eigen weg gaan. De prachtige, oude grove dennenbossen in Berkenheuvel en Dieverzand vormen een opvallend contrast met de veel jongere productiebossen ten westen van Smilde. Aan de zuidrand van het nationaal park liggen bij Doldersum en Diever kruidenrijke akkers en fleurige graslanden die u een goed beeld geven van het karakteristieke Drentse esdorpenlandschap.

Het gevarieerde landschap is niet alleen mooi om te zien, maar biedt vele soorten

planten en dieren een prima leefgebied. Vooral de uitgestrektheid van het gebied zorgt voor voldoende rust en dekking die veel dieren nodig hebben. Vooral de vochtige heidevelden zijn voor veel bijzondere planten van levensbelang. Geen wonder dat de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit het Drents-Friese Wold in 2000 de status van nationaal park toekeende. In een nationaal park werken de verschillende beheerders gebroederlijk samen aan het beheer en de ontwikkeling van de natuur. Daardoor krijgt het unieke natuurgebied de aandacht die het verdient!

Wat is een Nationaal Park?

De mens heeft eeuwenlang gedacht, dat ruimte, water en andere natuurlijke hulpbronnen onuitputtelijk waren. Toen de wereldbevolking toenam ontstonden cultuurlandschappen die er op het oog nog vrij natuurlijk uitzagen, maar die met ongerepte natuur niet veel meer te maken hadden.

In de Verenigde Staten van Amerika ontstonden voor het eerst twijfels over deze ontwikkelingen. Dit leidde in 1871 tot de oprichting van Yellowstone als het eerste nationale park ter wereld. In Europa was Zweden in 1909 het eerste land met een nationaal park. De arctische landschappen in het noorden waren nog redelijk ongestoord omdat ze niet geschikt waren voor intensieve landbouw of ander gebruik. Daarna volgden andere landen als Zwitserland, Spanje,

IJsland en Italië. Behalve de bescherming van natuurlijke landschappen, waren ook het instandhouden van diersoorten als de steenbok of het bewaren van het cultuur-historisch erfgoed belangrijke redenen een gebied als nationaal park aan te wijzen.

Vanwege de zeer verschillende uitgangspunten bij aanwijzing van nationale parken heeft de 'International Union for the Conservation of Nature and Natural

Recources', een onderdeel van de Verenigde Naties, in 1969 een definitie van nationale parken geformuleerd (vereenvoudigd):

Nationale parken bestaan uit natuurgebieden of natuurlijke landschappen van grote schoonheid, die niet wezenlijk zijn veranderd door menselijk gebruik, met bijzondere planten- en diersoorten, en die van bijzondere wetenschappelijke, educatieve en recreatieve waarde zijn.

Door het intensieve en eeuwenlange menselijk gebruik van het landschap zijn er in Nederland geen gebieden die helemaal voldoen aan de internationale regels. Daarom heeft de Nederlandse regering een eigen definitie opgesteld:

Een nationaal park is een aaneengesloten gebied van meer dan 1000 ha, bestaande uit natuurterreinen zoals wateren en bossen met een bijzondere wetenschappelijke gesteldheid

en planten- en dierenleven. Er zijn goede mogelijkheden voor zonering van het recreatieve medegebruik aanwezig. In een nationaal park liggen geen of bijna geen cultuurgronden. Doel van het beheer is instandhouding van en/of ontwikkeling van de aanwezige ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Bij inrichting en beheer zullen de waarden van het landschapschoon en natuur prevaleren boven alle andere belangen.

Een Nederlands nationaal park wordt bestuurd door een Overlegorgaan, waar in alle eigenaren, beheerders en bestuurders zijn vertegenwoordigd. Het secretariaat van het Overlegorgaan is gevestigd bij de provincie.

Ontstaan van het landschap

De oudste zichtbare sporen van bewoning dateren uit de Jonge Steentijd, zo'n 3000 voor Christus. Sindsdien is het gebied altijd permanent bewoond geweest en gebruikt. Het meest in het oog springende tastbare overblijfsel is het hunebed van Diever. Op

een paar plaatsen, zoals bij Vledder A en Oude Willem, zijn grafheuvels uit de IJzertijd te vinden. Deze prehistorische begraafplaatsen zijn door hun ronde vormen heel karakteristiek. In later eeuwen ontwikkelde zich het esdorpenlandschap,

met kleine akkers op de hooggelegen essen, bloemrijke graslanden in de beekdalen en enorm uitgestrekte heidevelden. Bos was er niet veel over. Het oorspronkelijke halfopen boslandschap was in de loop van de tijd door de boeren teruggebracht tot enkele kleine bosjes rond de essen en wat oud bos in de beekdalen. Heidevelden waren er voor in de plaats gekomen als graasgebied voor de schaaps-kuddes uit de dorpen en ook als weidegebied voor rundvee. Zowel schapen als runderen keerden iedere dag terug naar de potstal, een soort verdiept aangelegde stal. De boeren groeven de mest pas uit de stal als deze helemaal vol zat. De mest, vermengd met op de heide gestoken plaggen, was hard nodig om de vruchtbaarheid van de akkers op peil te houden. Zo rond 1850 exploiteerden de

boeren de heide zo intensief dat ze de vegetatie sterk beschadigden en het zand ging stuiven. In die tijd vormde dat een ernstige bedreiging voor de dorpen en akkers. Om de zandverstuivingen te beteugelen werden de eerste bossen aangeplant. Het tij keerde pas definitief, toen rond 1900 de kunstmest werd uitgevonden. De schapenmest en zandige heideplaggen waren vanaf dat moment niet meer nodig om de vruchtbaarheid van de arme zandgronden een beetje op peil te houden.

Jonge bossen

Vanaf het begin van de 20e eeuw begon men de heidevelden grootschalig te bebossen. De boswachterij Drents-Friese Wold en de bossen van Berkenheuvel en Boschoord zijn toen ontstaan. Andere delen van de voormalige heide zoals bij Wateren en Zorgvlied zijn ontgonnen tot landbouwgrond. Gelukkig hebben de ontginners een behoorlijk aantal heideveldjes, vennetjes en stuifzandgebiedjes gespaard.

De veranderingen in de landbouw gingen echter gewoon door. Ontwatering en schaalvergroting hebben het landschap veranderd. Gelukkig is de structuur van het landschap rond de dorpen nog goed te herkennen. Hier en daar liggen nog oude bosjes en houtwallen rond een aantal essen. De Hezenes bij Diever is een prachtig voorbeeld.

Veel soorten planten en dieren

Rijke flora

De bossen bestaan voor 70 à 80% uit naaldhout zoals fijnspar, douglasspar en grove den. Niet al die bossen zijn gelijkvormig en strak. De mooiste boslandschappen met veel grove den vinden we in het voormalig landgoed Berkenheuvel, het Dieverzand en de Bosberg. Vooral op voedselarme plaatsen in Berkenheuvel en het gebied ten noorden van de Kale Duinen, komen over grote oppervlakten Grove dennen-Kraaiheidebossen voor, met de fris groene kraaiheide onder de oude dennen. In deze bossen op stuifzand groeit de drienervige zegge, een plant die vooral langs de kust voorkomt. In sommige naaldbossen komen enkele typische naaldbossoorten voor zoals de zeer zeldzame dennenorchis en de stekende wolfsklauw.

Op plaatsen met wat leem in de bodem kan bij natuurlijke ontwikkeling een prachtig en soortenrijk Eiken-Beukenbos ontstaan. Op deze plaatsen met een wat rijkere bodem komen soorten voor als dalkruid, veelbloemige Salomonszegel, hulst, zevenster, brede wespenorchis en gebogen driehoeksvaren.

Beenbreek en egelskop

Drenthe en aangrenzend Friesland staan bekend om hun vochtige heidevelden. Twee soorten bepalen in sterke mate het aanzicht van de vochtige heide: dopheide en pijpenstrootje. Pijpenstrootje is een taai gras dat snel toeneemt als de heide niet meer begraasd of geplagd wordt. In de vochtige heide komen tal van bijzondere en soms erg zeldzame soorten voor, zoals klokjes-

gentiaan met zijn hemelsblauwe bloemen, de heldergeel bloeiende beenbreek en roze gevlekte orchis. Op geplagde stukjes groeien kleine en ronde zonnedauw, twee 'vlees-etende' plantjes. Ook witte en bruine snavelbies, veenpluis en moeraswolfsklauw zijn er te vinden. Op de drogere zandgronden groeien heel andere planten. Struikheide bijvoorbeeld, die in augustus en september de heide diep paars kleurt. Maar ook grasklokje en wilde tijm. Op grazige plekjes met wat leem in de bovengrond groeien heidekartelblad en het zeldzame valkruid. De laatste soort valt op door zijn helder gele bloemen. Nog droger zijn de stuifzanden. Deze kenmerken zich onder meer door het spaarzaam optreden van plantengroei met soorten als heidespurrie en klein tasjeskruid en diverse soorten mossen en korstmossen. De belangrijkste plant van vennetjes is veenmos. Deze plant kan heel veel water opnemen. Dit mos groeit van boven aan, terwijl hij van onderen afsterft. Deze afgestorven plantenmassa vormt het

hoogveen. Hierop groeien weer een aantal bijzondere planten als veenbes, lavendelheide en klein blaasjeskruid. In de waterplassen zijn soms de bladeren van de drijvende egelskop te zien.

De graslanden in de beekdalen verkeren in een herstelfase. In sommige slootkanten waar wat grondwater opwelt, groeien planten als waterviolier, dotterbloem en noordse zegge. Door alle maatregelen om de graslanden te herstellen komen karakteristieke grasland planten langzaam weer terug in de percelen.

Veel dieren

Er zijn de afgelopen twintig jaar diverse inventarisaties geweest, waardoor we een goed beeld hebben van de vogelbevolking van het Drents-Friese Wold. Vooral heide, vennen, stuifzanden en goed ontwikkelde bossen blijken belangrijke vogelbiotopen te zijn. In open stuifzandgebieden komen onder andere boomleeuwerik en tapuit voor. Voor de meer begroeide droge heidegebieden is de roodborsttapuit karakteristiek. Vooral de

laatste soort is vaak al van verre zichtbaar, doordat de vogels een voorkeur hebben voor de toppen van de struiken in de heide. Op de overgang van heide naar bos hoort de zeldzame nachtzwaluw thuis. Steltlopers als grutto, tureluur en watersnip hebben voorkeur voor drassige delen van de heide. Ruige terreindelen met veel braamstruweel dienen als broedgebied voor de grauwe klauwier.

Vennen met open water zijn het broedgebied van geoorde fuut, dodaars en wintertaling. De uitgestrekte en rustige bossen zijn een uitstekend broedgebied voor roofvogels en uilen. De buizerd is vaak goed te zien, bijvoorbeeld op paaltjes in een weiland. De wespendif lijkt op de buizerd, maar is veel heimelijker. Zoals zijn naam al zegt leeft dit dier vooral van wespen die hij opgraaft uit hun nesten. De havik is de grootste roofvogel van het bos. Net als de veel kleinere sperwer jaagt de havik vooral op vogels. In de bossen zijn vijf soorten spechten waargenomen. Andere bijzondere broedvogels van bossen

zijn onder andere barsmij, appelvink, nachtegaal en kruisbek. Uiteraard zijn de bossen van groot belang voor tal van meer 'gewone' zangvogels als zwarte mees, bonte vliegenvanger, groenling en tuinfluiter.

Zoogdieren in soorten en maten

Voor veel bezoekers is een ontmoeting met een ree of een vos het hoogtepunt van een bezoek aan het Drents-Friese Wold. Deze zoogdiersoorten komen hier vrij veel voor, evenals haas, konijn, egel en eekhoorn. Kleine zoogdieren zoals muizen zijn belangrijk als voedsel voor vossen, roofvogels en uilen. Een bijzondere bewoner van oudere loofbossen in het nationaal park is de zeer zeldzame boommarter. Deze schuwe marter is gesteld op rust. U hebt meer kans om twee andere kleine roofdieren te zien, de hermelijn en de bunzing.

Reptielen en amfibieën

In heidelandschappen zoals in het Drents-Friese Wold voelen een aantal reptielen en

amfibieën zich goed thuis. Adder en levendbarende hagedis zijn er vrij algemeen. Gladde slang en ringslang zijn zeldzamer. Hei- en groene kikker, maar ook enkele salamandersoorten zoals de kleine watersalamander en kamsalamander zijn algemener.

Vlinders

In het Drents-Friese Wold komen honderden soorten insecten voor. Opvallende groepen zijn loopkevers, libellen en dagvlinders. Vooral dagvlinders zijn gemakkelijk te zien. Een bijzondere vlinder is het gentiaanblauwtje. Dit vlindertje zet haar eitjes alleen af op de klokjesgentiaan. Knoopmieren

zorgen daarna voor de rups en – later – de pop. Zonder mieren of gentiaan kunnen gentiaanblauwtjes hier niet leven. Andere karakteristieke vlinders van het heideland-schap zijn heideblauwtje, heivlinder en de kleine vuurvlinder. Bossen zijn meestal arm aan vlinders. Bosranden zijn beter geschikt. Door de zonnewarmte zijn hier vaak luwe plekjes waar boomblauwtje, bruine eikenpage en eikenpage zich thuis voelen. De eikenpage is vooral te vinden op vuilboom en zomereik. In het april en mei zijn natte graslanden met pinksterbloem (Hertenkamp!) het leefgebied van het fel gekleurde oranjepijpje.

Samenwerken voor de toekomst

Om een groot, waardevol natuurgebied te behouden en als een eenheid te beheren, moeten de verschillende beheerders goed samenwerken. Om in een nationaal park optimaal samen te werken stelt het Overlegorgaan een Beheer- en Inrichtingsplan op. Hierin staan de gewenste ontwikkelingen duidelijk aangegeven. In het plan voor het Drents-Friese Wold ligt het accent vooral op de ontwikkeling van een groot boslandschap op de zandgronden en de beekdalen. Dat betekent dat de bossen geleidelijk een ander karakter krijgen. Minder saaie productiebossen, meer natuurbos. Een ander belangrijk accent krijgt het water. Gezamenlijk streven de partners naar het verdere herstel van de oorspronkelijke waterhuishouding. Er is al veel gebeurd, maar hier en daar kunnen meer sloten en

greppels verdwijnen. Ook zullen de beekdalgronden zich langzaam ontwikkelen van landbouwgrond naar afwisselend natuurterrein. De open gebieden met heide, stuifzand en hoogveen blijven behouden. Hier is het beheer vooral gericht op het intact houden van deze prachtige terreinen. Door alle inspanningen ontwikkelt het Drents-Friese Wold zich geleidelijk tot een natuurbos met daartussen heidevelden, stuifzanden, vennen en beekdalen.

Het beheer tot nu toe

Heidevelden zijn in de loop der eeuwen ontstaan door het kappen van bos, begrazing met vee en het steken van plaggen. Daarom is het logisch dat de huidige beheerders deze beheersmethoden gebruiken om de heide te behouden. Zo grazen Schotse hooglanders in Berkenheuvel, Limousinrunderen op het Doldersummerveld en Salersrunderen in het Aekingerzand. Daartussen zorgen Drentse heideschappen voor het fijnere begrazingswerk. Op het Doldersummer- en Wapserveld

grazen Schoonebeker heideschappen onder leiding van een schaapherder. Af en toe gebruiken de beheerders grote plagmachines om de heide weer te verjongen. Na het plaggen komen weer duizenden kiemplanten

van struik- en dopheide op. Als de beheerder niet regelmatig plagt en laat grazen, zal de heide dichtgroeien met gras en bomen. Omdat de vroegere eigenaren andere belangen dan natuurbehoud hadden zijn veel

delen van het gebied ontwaterd door diepe sloten en greppels. Om de natuurgebieden weer voldoende vochtig te krijgen zijn veel sloten gedempt. Ook is hier en daar, zoals in het Aekingerbroek, de met meststoffen vervuilde bovengrond afgevoerd. Dit heeft geleid tot het opnieuw ontwikkelen van waardevolle natuur. De vennen hebben te lijden gehad van verzuring en verdroging. Sommige venbodems zijn schoongemaakt, zodat de oorspronkelijke begroeiing weer kan terugkeren. De Kale Duinen, het prachtige stuifzandgebied, was lange tijd omgeven door eenvormige dennenbossen. Door een deel van die bossen te kappen heeft het natuurgebied enorm aan waarde gewonnen en kan het zand weer stuiven. Een deel van de bossen is nog van belang voor de houtproductie, terwijl in veel andere bossen omvorming naar meer natuurlijke bossen in volle gang is. Ook daarbij kunnen grazende dieren een rol spelen. Op andere plaatsen heeft de beheerder selectief gekapt en spontaan ontkiemde jonge boompjes een

kans gegeven. Hierdoor worden de bossen gezonder, natuurlijker en beter bestand tegen stormen.

Van uitheems naar inheems bos

In het Drents-Friese Wold is het beheer van het bosgebied al jarenlang gericht op het ontwikkelen van een inheems bos. Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten hebben in Berkenheuvel veel uitheemse boomsoorten verwijderd. Hierdoor krijgen spontaan opgekomen bomen en struiken een kans. Daarnaast beheren beide organisaties gezamenlijk een kudde Schotse hooglanders die er voor zorgt dat er meer variatie in het bos komt. Struik- en kraaiheide en andere planten krijgen meer ruimte. Ook de voedselkwaliteit van het bos wordt verhoogd, wat heel gunstig is voor andere dieren, zoals de ree.

Het bosgebied ten noorden van de weg Emmen-Drachten, de Bosberg, is één van de oudste bosgebieden van het Drents-Friese Wold en herbergt hoge natuurwaarden.

Tevens is het van oudsher een belangrijk recreatiegebied. Af en toe worden er bomen gekapt om de structuur van het bos in stand te houden en het aandeel uitheemse boomsoorten te verminderen. Dit beheer is hier al sinds jaar en dag gebruikelijk. Staatsbosbeheer zal dat in de toekomst voortzetten.

In de komende jaren zal het productiebos tussen het Aekingerzand en de Oude Willem geleidelijk omgevormd worden tot een meer natuurlijk bos. Dit betekent dat kaprijpe uitheemse boomsoorten als de douglasspar, Corsicaanse den en Japanse lariks zullen worden geoogst. Dit maakt de weg vrij voor de uitbreiding en groei van inheemse boomsoorten zoals zomereik, beuk, zachte en ruwe berk en grove den.

Herstel van beekdalen

In de vorige eeuw is de Vledder Aa veranderd van een natuurlijke, slingerende beek in een rechte, brede sloot. Het water uit bossen en landbouwgebieden werd daardoor snel en

efficiënt afgevoerd. Nu dit gebied een natuurbestemming heeft was het tijd om dit proces weer terug te draaien. In de jaren 2000-2003 is een groot deel van de Vledder Aa en de zijtak Tilgrup teruggebracht in hun natuurlijke bedding. Sloten zijn gedicht, het water zoekt weer haar eigen weg. Hierdoor is de waterstand in de omringende bossen en heidevelden verhoogd, waardoor zeldzame planten als klokjesgentiaan en beenbreek weer meer kansen krijgen. Ook vogels en amfibieën reageren goed op de verhoging van de waterstand. In de Hertenkamp is eveneens hard gewerkt aan het herstel van de natuur. Hier is de voedselrijke grond afgegraven om zo slenken en natte hei terug te krijgen. Deze slenken staan met de Vledder Aa in verbinding. De natuurontwikkeling hier is héél mooi gelukt. Zo staat de klokjesgentiaan al te bloeien in de jonge hei. Ook andere zeldzame soorten als moeraswolfsklauw, pilvaren, oeverkruid en bruine snavelbies zijn op meerdere plekken gevonden.

Genieten in de natuur

Eén van de doelen van het Nationaal Park Drents-Friese Wold is het bieden van mogelijkheden voor recreëren in de natuur. U kunt dat op vele verschillende manieren doen. Niet alleen om bij te komen, maar ook om bewust van planten, dieren en boeiende landschappen te genieten. Voor bezoekers zijn momenteel 32 gemarkeerde routes aangelegd. In de Kraaiheidepollen bijvoorbeeld leert u op het natuurpad heel wat meer over de specifieke planten en dieren van dit gebied. Maar u kunt ook uren fietsen door het nationaal park over tientallen kilometers asfalt- en betonfietspaden. Voor de terreinfietsers is een tweetal speciale, lange routes aangelegd. Veel bezoekers nemen de fiets achter op de auto mee en starten vanaf een van de vele parkeerterreinen. Goed ingerichte opstappunten liggen bij

- het informatiecentrum in Diever (ca. 50 parkeerplaatsen)
- langs de Bosweg in Hoogersmilde (ca. 10 parkeerplaatsen)
- langs de Doldersummerstraat bij Boijl (ca. 30 parkeerplaatsen)
- bij het bezoekerscentrum in Terwisscha bij Appelscha (ca. 200 parkeerplaatsen)
- aan de Boerenstreek, Appelscha (ca. 200 parkeerplaatsen)

Paardenliefhebbers kunnen terecht op speciale ruiter- en huifkarroutes. Bij het bezoekerscentrum kunt u uw trailer rustig

laten staan op de speciale parkeerplaats. Op een aantal plaatsen zijn dagrecreatieterrainen, zoals De Bongerd aan de Bosweg bij Appelscha. Hier zijn behalve allerlei speeltoestellen, ook toiletten aanwezig. Op veel recreatieterrintjes, zoals in het bos bij Wateren en bij de Hoekenbrink zijn banken en picknicktafels te vinden. Liefhebbers die meer willen weten over de natuur in het gebied kunnen mee met de vele excursies die het nationaal park samen met de beheerders regelmatig organiseert. In de jaarlijkse Natuurkrant en op de website staan alle excursies en andere activiteiten

opgesomd. Speciaal voor kinderen organiseert het nationaal park een groot aantal activiteiten, variërend van speurtochten tot het uitpluizen van braakballen.

Te gast

In de natuur van het Drents-Friese Wold bent u te gast. Geniet van de natuur, maar doe dat op een wijze die de natuur en de eigendommen van anderen niet schaadt. Let op de toegangsregels, blijf daarom op de paden en houd rekening met andere bezoekers.

Even voorstellen.....

Vier beheersorganisaties werken nauw samen aan het beheer van de beide parken. De grootste opgave van de beheerders is het herstel van de waterhuishouding in het park. Maar zij doen meer, vooral als gastheren voor de vele duizenden natuurliefhebbers die de nationale parken jaarlijks bezoeken.

Staatsbosbeheer begon in het begin van de 20e eeuw met de aanleg van de boswachterijen Dwingeloo, Appelscha en Smilde op de toenmalige heide en stuifzand. Tegenwoordig is houtproductie voor Staatsbosbeheer - 's lands grootste natuurbeheerder - allang niet meer de enige doelstelling. Het gaat nu vooral om natuurbeheer en recreatie. In het Drents-Friese Wold heeft Staatsbosbeheer de grootste oppervlakte in beheer. Natuurherstel – waterhuishouding, heidebeheer en bosontwikkeling – en natuurrecreatie zijn belangrijke taken van Staatsbosbeheer. Meer weten?

Kijk op www.staatsbosbeheer.nl.

Natuurmonumenten

In 1941 kocht Natuurmonumenten 85 ha "woeste grond" in het Wapserveld, midden in het huidige Drents-Friese Wold. Door aankoop en beheer kon Natuurmonumenten voorkomen dat grote stukken heide en bos veranderden in landbouwgrond en productiebos. De heide wordt begraaasd met schapen, stukken heide worden met regelmaat geplagd. Het bos wordt omgevormd tot een natuurlijk bos. Natuurmonumenten werkt aan het herstel van natuurlijke waterlopen en de waterhuishouding, zodat bijzondere planten en dieren kunnen overleven. Dankzij haar leden kan zij terreinen aankopen om de nationale parken robuuster te maken en worden recreatieve voorzieningen, zoals fiets- en wandelpaden en een bezoekerscentrum onderhouden. Meer weten?

Kijk op www.natuurmonumenten.nl.

Sinds 1934 richt de Stichting Het Drentse Landschap zich op het behoud van de Drentse natuur en cultuur. De stichting is ook verantwoordelijk voor het beheer van de St. Oude Drentse Kerken en de Boerderijenstichting. De organisatie beheert in totaal zo'n 7.800 ha. natuur en 250 vaak monumentale gebouwen. In het Drents-Friese Wold regelt de stichting het beheer van het Doldersummerveld, een schitterend, licht golvend heideveld met vennen en bossen. Bij het beheer gaat de stichting uit van eeuwenoude beheermethodes als grazen en plaggen. Samen met Natuurmonumenten beheert zij de schaapskudde, die het Doldersummer- en Wapserveld begraast. In Doldersum bent u welkom in het informatiecentrum bij de schaapskooi aan de Huenderweg. Meer weten?

Kijk op www.drentslandschap.nl.

Deze organisatie ontstond in de 19e eeuw en had tot doel "het ontginnen en vruchtbaar maken van nog ongecultiveerde gronden in ons Vaderland en daarop, bij wijze van Colonisatie, over te brengen zoodanige Armen die voor dezen arbeid beoordeeld worden". Het resultaat van dat initiatief is een massief bos tussen Vledder en Doldersum, afgewisseld met kleine open natuurterreintjes en landbouwpercelen. Het meest noordelijk deel van de eigendommen van de maatschappij maakt deel uit van het nationaal park. Tegenwoordig is er geen sprake meer van een "colonie voor armen", maar is de Maatschappij een moderne beheersorganisatie die de belangen van natuur en landschap hoog in het vaandel heeft. Meer weten?

Kijk op www.mvwfrederiksoord.nl.

BEZOEKERSCENTRA

Bezoekerscentrum Drents-Friese Wold

Het bezoekerscentrum ligt aan de rand van het nationaal park vlak bij de N381 (afslag Elsloo). Het is een prima uitvalsbasis voor een actief bezoek. In het centrum vindt u een permanente expositie 'Grenzeloos Woud' waarbij de beleving centraal staat en een restaurant. Buiten is een speelbos en het Familiepad dat ook voor mindervaliden zeer geschikt is.

Openingstijden: apr-okt + schoolvakanties di-zo; jun-aug ook op ma; nov-mrt za en zo steeds van 10.00-17.00 uur. Eerste Kerstdag en Nieuwjaarsdag gesloten. Buiten reguliere openingstijden kunnen groepen op afspraak terecht. **Adres:** Terwisscha 6a, 8426 SJ Appelscha (tel. 0516-464020)

Informatiepunt Diever

Bosweg 2a, 9781 LE Diever (tel. 0521-591748)
Openingstijden: zie website.

Meer weten?

Secretariaat Nationaal Park Drents-Friese Wold, Postbus 122, 9400 AC Assen (tel. 0592-365 726);
E: drents-friese-wold@drenthe.nl
I: www.np-drentsfriesewold.nl

Uitgave NP Drents-Friese Wold i.s.m. Ministerie van LNV
Tekstredactie Secretariaat NP Drents-Friese Wold
Kaart topografische dienst Emmen
Ontwerp VormVijf, Den Haag
Vormgeving / Drukwerk Den Haag Media Groep
Oplage 10.000 exemplaren
Foto's NP Drents-Friese Wold (H. Dekker)

april 2009

1 Schiermonnikoog 2 Lauwersmeer 3 Duinen van Texel 4 De Alde Feanen 5 Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa 6 **Drents-Friese Wold** 7 Dwingelderveld
8 Weerribben-Wieden 9 Zuid-Kennemerland 10 De Sallandse Heuvelrug 11 De Hoge Veluwe 12 Veluwezoom 13 Utrechtse Heuvelrug 14 De Biesbosch 15 Oosterschelde
16 De Loonse en Drunense Duinen 17 De Maasduinen 18 Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide 19 De Groote Peel 20 De Meinweg